

Anne-Marie samlar på gamla favoriter! "Bokmärkena är som konst"

Gammaldags och glittriga bokmärken var de mest eftertraktade. Många vuxna återupptar nu barndomens samlande av bokmärken. För Anne-Marie Jacobsson är de kultur.

AV ANN KÄLLMAN | FOTO STAFFAN GUSTAVSSON

Det blir många "O, vad fina" och "Åh, vad vackert" när jag bläddrar i några av Anne-Maries pärmar. Hon har över 50 stycken fyllda med bokmärken, försiktigt ditsatta med kirurgtejp eller hela kartor i plastfickor. Hennes äldsta album är från 1879 och där finns många små bokmärken med klassiska motiv som blommor, änglar och flickor klädda i den tidens mode. Anne-Marie tar fram en karta med gamla bokmärken och jämför den med ett nytryck av samma motiv.

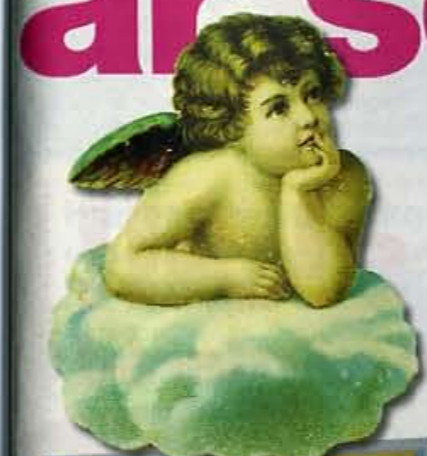
– Dagens bokmärken är grällare i färgerna, de har tagit bort en massa nyanser i trycket. Att trycka som förr med många olika färger i flera lager för att få fram rätt nyans skulle bli dyrt.

Goldkuhls samling av bokmärken eftersom hon förstod att jag skulle uppskatta den. Märkena är från början av 1900-talet och har den typiskt upphöjda, fina präglning som bokmärkena hade då. Många av motiven har kopierats och tryckts på tunnare papper senare.

Glitter kallades för snö

Anne-Marie hämtar det ena albumet och pärmen efter den andra. Hon visar att glitter kom redan under 1800-talet, då kallades det för snö. På bokmärkena ser det verkligen ut som ett skimrande snötäcke lagt sig över figurerna. Det är mycket skickligt gjort, betydligt finare än nutidens bokmärken med glitter som sitter klumpvis på motivet. I samlingen har hon också bokmärken från 1880-talet som hade kläder av påklustrat tyg.

Att Anne-Marie är en verklig samlare ser man överallt i huset i Mjölby. Allt som har med julen att göra, Lisa Larsson-figurer,

Bokmärkenas guldålder inträffade på 1890-talet

- I mitten av 1800-talet uppfanns det litografiska trycket i Tyskland och då började man också tillverka bokmärken. Omkring 1880 trycktes de på tjockare papper. Motiven var många, änglar, modebilder, kungligheter, djur, barn och blommor.
- Bokmärkenas guldålder inträffade på 1890-talet, aldrig har det getts ut så många märken som då. Eftersom de var dyra var de flesta samlarna vuxna.
- Först under andra världskriget började de svenska förlagen trycka bokmärken. De märken som säljs här i dag är tryckta i Tyskland och England. Vissa märken, till exempel Bamse och Pippi, trycks enbart för den svenska marknaden.
- De gamla märkena kommer ständigt i nytryck. Filmer och leksaksmodet skapar nya motiv, den senaste är Bratz, dockan med det stora huvudet.

dockor, glasvaser, dalahästar och en del annat finns utplacerat lite här och var. Sedan Anne-Marie slutade som lärare har hon mer tid för sina samlningar.

– Helge Artelius är min stora favorit bland de svenska konstnärerna, det är så mycket karaktär över hans bilder. Evalisa Agathon är en annan konstnär som tecknat många svenska kartor, säger Anne-Marie och visar upp motiv med söta barn som var Evalisa Agathons specialitet. Priserna går upp och ner, man kan följa dem på Tradera-auktionerna på nätet, www.tradera.com. Bokmärken hittar man också på samlarmässor, Anne-Marie rekommenderar särskilt Sollentuna Antik & Kuriosa. Svårast att få tag i som hela kartor är märkena som kom på 1950-talet. Då lekte barnen med dem och många gick sönder och kastades. De riktigt stora och tjocka märkena från förra sekelskiftet kan också vara svåra att hitta.

– Hela kartor från 1950-talet är dyrare än äldre märken. Av de norska och danska märkena finns det inte mycket kvar från den tiden. Jag är mest intresserad av de svenska och tillsammans med Kerstin Ber-

gengren och Gunilla Haglund har jag samlat fakta som finns i *Svenska bokmärken*. Vi gjorde boken för att underlätta för andra samlare.

Gamla favoriter

I boken finns kartor över praktiskt taget allt som getts ut av svenska bokmärken och en del som tryckts utomlands men för svensk publik. Förlagen som gett ut märkena presenteras och de viktigaste bokmärkeskonstnärerna får ett kort omnämnande. Här och där kan man hitta gamla favoriter och får också reda på vem som tecknat dem. Synd bara att bilderna är så små. Boken kostar cirka 250 kronor. I höst kommer en ny upplaga med mer fakta och fler bilder.

En annan samlare väckte Anne-Maries intresse för att forska vidare bland bokmärkena. När hon ställde ut på Mantorps bibliotek träffade hon Kerstin Bergengren som var bibliotekarie där då. Kerstin fascinerades av de vackra bokmärkena och började också samla liksom Gunilla Haglund som kom i gång lite senare.

– Vi träffas regelbundet nästan

en gång i veckan, berättar Kerstin som tittat in. Vi har haft en kurs och besöker samlarmässor och träffar andra samlare. Jag började samla på änglar men det går inte att begränsa sig, det blir allt.

Anne-Marie köper sällan något nytt, nu säljer hon lite på internet och ibland på mässor. Fler och fler vuxna samlar, inte bara kvinnor.

– Att samla på märken är nästan som att samla på konst. Man åker runt och träffar samlare, får nya kontakter både här och utomlands och lär sig mycket. Bakom *Svenska bokmärken* ligger tio års arbete med att samla in fakta. Det var roligt att det blev en bok men vi fortsätter vår forskning och vill veta ännu mer om konstnärerna. Och så försöker vi få tag i de märken vi saknar, säger Anne-Marie.

ANN KÄLLMAN
ann.kallman@vimedia.se
08-588 357 25

VAXHOLM
(Lägret)
Söndag 10/6 kl 14⁰⁰ och 18⁰⁰

RIMBO
(Arkadien)
Måndag 11/6 kl 19.00

KUNGSÅNGEN
(Skolvägen)
Tisdag 12/6 kl 19.00

UPPLANDS BRO
(Råby IP)
Onsdag 13/6 kl 19.00

HALLSTAHAMMAR
(Centrum)
Torsdag 14/6 kl 19.00

KUNGSÖR
(Folkets park)
Fredag 15/6 kl 19.00

ÖREBRO
(Trängen)
Lördag 16/6 kl 16⁰⁰ och 19⁰⁰
Söndag 17/6 kl 15⁰⁰ och 18⁰⁰

Lös in annonsen mot en barnbiljett!!

www.cirkusvictoria.se
Biljettbokning
Tel 077-170 70 70
www.ticnet.se
eller hos ATG ombud